

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2—
 Poolaastas „ 1.—

Ilmub 1–2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Reskühingu väljaanne.

Nr. 6

30. juunil 1933 a.

X aastakäik

Kuhu niiviisi jõuame?

Organiseeritud riigiteenijaskonna arvu Eestis loetakse 9000 ümber, mis moodustab vastavast riigiteenijate arvust (ilma kaitseväelasteta, piirivalve- ja politseiteenijateta) ümmarguselt 70%; organiseeritud õpetajate arv ulatuvat koguni 85%. Seega küllalt mõjuvad arvud, kui riigiteenijate kutseorganisatsioonid ei jätaks palju soovida kvaliteedilt.

Juba organisatsioonide rohkus ei enusta head. Umbes 2700 organiseeritud raudteelast jagunevad 14. organisatsiooni, kuigi neist suurem osa on koondunud raudteelaste keskühingusse; 1400 organiseeritud postiteenijat jagunevad 2. organisatsiooniks, samuti 2000 metsateenijat; siis on veel teada rida üksikute ametalade ja asutiste väikeühinguid nagu põllutöoministeriumi, tolli-, veeteede ametn. jne., samuti rida territoriaalseid ühinguid. Nii saame kokku ligi kolmkümmend mitmesugust ühingut, iseseisvat ja tihti *iserada sammujat*. Kuigi suurem osa neist on koondunud Riigiteenijate keskkliitu, ei suuda viimane teatud põhjustel organisatsiooniliselt anda tarvilikku ühtlust riigiteenijaskonnale ega oma küllalt painduvust ja aktiivsust, nii kui seda nõuab riigiteenijate kutsehuvide kaitses.

Sarnane detsentraliseeritud korrastus võib olla küll sobiv vast meelelahutuse ja vaimsete harrastuste alal, mitte aga palgateenijate kutseorganisatsioonis. Moodne professionaalne liikumine nõuab, et kõik ühe tööala palgalised, nii kui seda on ka kõik riigiteenijad, peavad koonduma ühte tsentraliseeritud ühingusse. Ainult selline võib olla palgateenijale vajalikes võitlusorganisatsiooniks.

Et ka riigiteenija demokraatlikes oludes on asetatud tavalise palgateenija sei-

sukorda ja selletõttu on sunnitud oma huvide kaitses tarvitama kõiki seadusepäraseid võitlusvõtteid, on tõsiasi, mis küll paljudelegi vast ei meeldi, kuid sellele vaatamata tõsiasi jääb. Asjata on ka selle tõsiasi vääramiseks esitada väidet, et riigiteenija on riigivõimu teostaja ja sellisena ei ole mõeldav, või koguni lubatav tema seismine võitleva poolena riigi kui tööandja vastu. Esiteks, riigiteenijad, võideldes enda kutsehuvide eest, ei astu vastasrinda riigiga, kui sellisega, vaid ainult Valitsuse, kui riigi *majapidamise* korraldajaga, ja teiseks, mitte kõik riigiteenijad pole riigivõimu kandjad. Kui seda on üleme kaitseväge ja teataval määral ka politsei, samuti osa juhtivaid ametnikke, „direktorid“, siis suur riigiteenijate mass pole seda mitte, eriti aladel, nagu on seda raudtee, post ja teised tehnilise iseloomuga alad. Kõigil neil tuleb oma kutsehuvide eest valvel seista ja vastavad võitlusvõimelised organisatsioonid luua. Eriti praegusel ajal, mil meie riigielu kujunemine rahutuks on muutumas...

See teadmine aga näib meil olevat nõrk, ega suuda riigiteenijate ridu tarviliselt korraldada. On pigemini ilmnemas tundemärke, mis osutavad vastupidist — meie riigiteenijate organisatsioonides meelelahutuse suuna, *klubivaimu* domineerivaks kujunemist. Tõsi, iga kutseline organisatsioon oma liigete kutsehuvi kaitses,

seega võitlusülesannete kõrval hoolitseb ka oma liigete vaimsete tarvete rahuldamise, samuti meelelahutuse eest. Kuid paha on kui viimased harrastused tõstetakse esikohale ja veel halvem, kui meelelahutus omandab ajaviite, aja surnuks löömise suuna, nii kui on seda tihti klubi-harrastused.

Sellise suuna esile tungimist, peale „ajavaimu“ ja seltskondliku meelsuse, soodustab eriti olev riigiteenijate organisatsiooniline struktuur: pisiühingud ei saagi olla muuks kui meelelahutuse ja ajaviite harrastajaiks; suuremad ja tõsisema iseloomuga üritused käivad neil üle jõu. Samuti on sellised ühingud jõetud kaitsma oma liigete kutselisi liivisid, näiteks kas või mõne agara ülemuse agressiivsust taltsutama. Igal pool ja igal ajal on ühiskondlikus elus otsustavad jõu vahekorrad. Sama on maksev ka palgateenijate kutsehuvide kaitsmisel. Ent *jõuna* võib esineda vaid suur, homogeenne ja tsentraliseeritud kutseline organisatsioon. See on kutseliikumise aabitsatõdesid, millega mitte arvestamine end meie riigiteenijaile kord valusalt tunda annab.

Selle aabitsatõe vastu patustame aga just pisiühingute kultiveerimisega ja neis klubitsemisega. Selle vastu peab kindlakujuliselt võitlema ja kui tekibki kuskil selliseid, siis peab nendele õige koht näidata ja neid kindlal kujul eraldama kutsehuvide kaitsorganisatsioonist.

Memento.

Uuendage „Side“ II poolaasta tellimisi

Kes ja kui palju saab pensioni?

Pensionid! Kui palju põhjusest kadedust ja etteheiteid on need riigi- ja omavalitsuseteenijatele toonud! Ja mis on nad tegelikult, kes neid saab ja kui palju saab? Sellest harilikult palju ei räägita, ehk kui, siis ainult selleks, et lubamatult üldistada üksikuid äärmusnähte. Mõnesuguseid objektiivseid andmeid selles küsimuses on toodud hiljuti Riigi Statistika Keskbüroo poolt avaldatud kokkuvõttes riigi poolt maksetavate pensionide kohta 1. jaanuaril 1933. a..

Sellest kokkuvõttest näeme kõigepealt, et pensionäre ja pensionär-perekondi (surnud pensioniõigusliku isiku perekond on arvatud üheks pensioniüksuseks, kuigi üksikuid pensionisaajaid selles perekonnas mitu võib olla) oli:

	1. I 1933	1. I 1931	±
Riigi- ja omavalitsuseteen. ühes			
õpetajatega . . .	3.843	2.926	+917
Kaitseväelasi . . .	242	195	+ 47
Rahvaväelasi (Vabadussõja) . . .	1.870	1.848	+ 22
Vanu õpetajaid . . .	115	130	- 15
Veneaegseid pensionäre	4.060	4.335	-275
Riigitöölisi	750	525	+225
Õnnetuste läbi kannatanuid	80	71	+ 9
Muid (eriseaduste põhjal pensioni saav. perekondi)	3	—	—
Kokku	10.963	10.030	+930

Arvuliselt on 2 aasta jooksul järelikult suurenenud kõik pensionisaajate liigid, välja arvatud vanad õpetajad (s. o. veneaegsed õpetajad, kes praegustes riigipiirides avalikes koolides töötanud vähemalt 25 a.) ja veneaegsed pensionärid. Eriti märgatavalt on suurenenud riigitöölised pensionäride arv (42,5%); sellele järgnevad riigi- ja omavalitsuseteenijad ühes õpetajatega (31,3%) ja kaitsevaelased (24,1%). Kokku on pensionäride ja pensionär-perekondade arv suurenenud 9,3% võrra.

Edasi selgub sellest, et riigi- ja omavalitsuseteenijad ühes õpetajate ja kaitsevaelastega kaugeltki pole ainukesed riigikassast pensioni (muidugi sõna otsekohehes mõttes; kaude pensioni saajate arv on seni veel fikseerimata!) saajad, nagu seda harilikult püütakse välja paista lasta; isegi mitte suurem osa neist, vaid ainult 37,2% pensionisaajate üldarvust.

Samal ajal aga, kui pensionisaajate arv tunduvalt suurenes, on riigi kulud pensionideks märgatavalt vähenenud. Nimelt on riik pensionideks maksnud (tuhandetes kroonides):

	1931/32 a.	1930/31 a.	±
Riigi ja omavalitsuseteenijatele ühes õpetajatega . . .	1.061,7	1.477,7	-416,0
Kaitsevaelastele	163,6	285,5	-121,9
Rahvaväelastele (vabadussõja)	728,3	738,0	-9,7
Vanadele õpetajatele	48,6	51,1	-2,5
Veneaegseile pensionäridele	494,9	543,6	-48,7
Riigi töölisele ja õnnetuste läbi kannatanuile	315,4	195,4	+120,0
Muudele	2,2	2,2	—
Kokku	2.814,7	3.293,5	-478,8

Üldine riigi kulu pensionideks on järelikult ühe aasta jooksul vähenenud tervelt

478,8 tuhande krooni ehk 14,5% võrra. Üksikute pensionäride liikide järgi on aga vähenemise protsent olnud märksa suurem, näit. kaitsevaelasilt tervelt 42,6 prots., riigi- ja omavalitsuseteenijail ühes õpetajatega 28,1%. Suurenenud on vaid riigitöölisele ja õnnetuste läbi kannatanuile maksetavate pensionide kulud ja seda väga tunduvalt — tervelt 61,4% võrra. Riigi- ja omavalitsuseteenijate ühes õpetajate ja kaitsevaelastega pensionikulu moodustab jällegi väiksema osa riiklikest pensionikuludest, nimelt 43,1%.

Riiklike pensionikulude vähenemise põhjuseks oli muidugi esijoones pensionide vähendamine, mis vaatlusaluse aja jooksul maksma pandi, teiseks aga pensioniõiguslikel kohtadel teenivalt isikuult pensionikapitali heaks võetav 2%-line palgast maks.

Nende andmetega piirduvad Riigi Statistika Keskbüroo kokkuvõttes kõigi pensionäride liikide kohta. Veidi üksikasjalikumalt on aga vaadeldud pensionisaajaid riigi- ja omavalitsuseteenijaid ühes kaitsevaelaste ja õpetajatega. 1. jaanuaril 1933. a. oli neid pensionil üldse 4085 pensionäri ja pensionär-perekonda. Nendest suurima arvu moodustasid riigiteenijad (kitsamas mõttes) — 2527 ehk 61,0% üldarvust; järgmine suuruselt oli õpetajate rühm — 760 ehk 18,6%; sellele järgnevad omavalitsuseteenijad 556 pensionäri ja pens. perekonnaga ehk 13,6% üldarvust ja lõpuks kaitsevaelased 242 pens. ja pens. perekonnaga ehk 5,9%-ga.

Üldarvust oli pensionäre 2.366 ehk 57,9% ja pensionär-perekondi 1.719 ehk 42,1%.

Pensionide arv on kaheksa aasta jooksul, s. o. ajast, mil vastavad pensioniseadused maksma pandi, järjekindlalt ja peaaegu ühtlaselt tõusnud nii üldiselt kui üksikis liikides. R. St. K. arvates kestvat see suurenemine ka ligemate aastate jooksul veel edasi. See suurenemise tendents on loomulik ja arusaadav ning kooskõlas „Side“ poolt juba varem korduvalt avaldatud arvamistega.

Edasi pakuvad huvi andmed pensionäride vanuse kohta pensionile mineku momendil. 1. jaan. 1933. a. koostisest läks pensionile:

	20—59 a.	60—65 a.	66—69 a.	70 a. ja van.
Kaitsevaelasi	96%	3%	1%	—
Õpetajaid	41%	39%	14%	6%
Riigiteenijaid	34%	37%	15%	14%
Omavalitsuseteenijaid	31%	32%	15%	22%
Üldiselt on pensionäride vanadus olnud pensionile mineku momendil	40%	34%	14%	12%

Pensionile mineku põhjuseks võivad olla teenitud aeg, haigused, mis takistavad teenistusekohuste täitmise jätkamist ja samasugused teenistusekohuste täitmisel saadud vigastused ja haigused. Üksikute pensionäride liikide järgi oli pensionilemineku põhjuseks 1933. a.

	Teenitud aeg	Haigus	Teenistuskohuste täitm. saadud haig. ja vigastus.
Riigiteenijail	20,1%	74,9%	5%
Omavalitsuseteenijail	21,5%	73,0%	5,5%
Õpetajail	39,1%	60,2%	0,7%
Kaitsevaelasil	50,6%	19,9%	29,5%
Üldiselt:			
1933. a.	26,8%	67,5%	5,7%
1931. a.	30,2%	63,8%	6,0%

Silma torkab, et normaalne pensionilemineku põhjus — väljateenitud aeg — kõige väiksem on riigiteenijail; ainult üks viiendik riigiteenijaist on suutnud normaalse aja pensioni saamiseks välja teenida. Pea samasuguses seisukorras on ka omavalitsuseteenijad. Selle asjaolu põhjuseks on peamiselt vististi see, et pensioniseaduses ettenähtud minimaalne vanus teenitud aja järgi pensionileminekuks — 60 a. — liiga kõrge on. Kaitsevaelasil seda kitsendust pole ja neist ongi üle 50% teenitud aja tõttu pensionile läinud, olgugi, et selles liigis väga tähtsast osa (29,5%) mängivad teenistusekohuste täitmisel saadud vigastused ja haigused.

Edasi paistab silma, et omavalitsuseteenijate hulgast suurem protsent on läinud pensionile teenistusekohuste täitmisel saadud haiguste ja vigastuste tõttu, kui riigiteenijate hulgast; ehkki vahe kuigi suur pole — 0,5% — paneb see siiski imestama, kuna teoreetiliselt vastupidist vahet võiks oodata, sest on ju riigiteenistuses kaugelt enam alasid, kus elu ja tervis hädas (näit. politsei-, raudtee-, metsateenistus jne.), kui omavalitsuseteenistuses. Teistsuguste andmete puududes jääb üle ainult oletada, et omavalitsused üldiselt on vastutulelikumad haiguste teenistusekohuste täitmisel saadud tunnistamisel, kui riigiasutused, sest pensioniseaduse põhjal kuulub selle asjaolu tõendamise teenistusasutuse kompetentsi.

Et pensioni saamiseks teenitud aja järgi tsiviilteenistuses nõutav vanuse alamäär — 60 a. — liiga kõrge on, näivad tõendavat ka andmed pensionäride teenistuseaja kohta. Pensionäridest ja pensionär-perekondadest on teeninud 1933. a. koostise järgi:

	Pensionäre	Pensionär-perekondi
Kuni 4 a.	0,3%	0,8%
5—9 a.	2,2%	18,7%
10—24 a.	34,5%	42,6%
kuni 24 a.	37,0%	62,1%
25 ja üle	63,0%	37,9%
üle 30 a.	33,2%	18,8%
üle 40 a.	6,5%	4,5%

Siit selgub, et tervelt 63% pensionäridest on teeninud 25 ja rohkem aastat, järelikult oleksid võinud minna pensionile teenitud aja järgi, tegelikult aga teenitud aja järgi läks pensionile, nagu ülemal nägime ainult 26,8%. Kuigi oletada, et teatud mõju neile vahetõttudele avaldavad pensionileminekud teenistusekohuste täitmisel saadud haiguste ja vigastuste tõttu, kus üksikjuhtudel teenistuseaeg samuti 25 või rohkem aastat võib olla, ei saa sellega üksi veel seletada nii suurt vahet selle kahe nähtuse vahel.

Lõpuks on lühidalt käsitatud ka pensionide suurust, seda kõige valusamat punkti. Kui suured on siis tegelikult need kurikuulsad pensionid? Riigi Stat. Keskbüroo kokkuvõtte põhjal arvatuna sai 2366 pensionärist 1. jaan. 1933. a. koostise järgi pensioni ühes kuus:

	kuni 30 kr.	31—40 kr.	41—60 kr.	Kokku kuni 60 kr.
Riigiteenijaid	11,4%	45,8%	19,8%	77%
Omavalitsuseteen.	13,5%	27,5%	24,2%	65,2%
Õpetajaid	0,2%	5,9%	18,6%	24,7%
Kaitsevael.	0,5%	2,3%	6,0%	8,8%
Riigiteenijaid	üle 60 kr. 23,0%	üle 100 kr. 3,4%	üle 150 kr. 0,3%	
Omavalitsuseteenijaid	34,8%	2,3%	—	
Õpetajaid	75,3%	8,0%	—	
Kaitsevaelasi	91,2%	59,9%	17,8%	

Veel väiksemad on muidugi pensionäriperekondade pensionid; ruumipuudusel pole meil võimalik neid lähemalt käsitada. Kuid juba eelmisedki arvud räägivad küllalt selget keelt, millised on need „hiiglapensionid“, mida riik maksab oma ametnikele, kes teda eluaeg näljapalgaga orjanud, või tema eest oma tervise on pidanud jätma. Ligi 46% riigiteenijaist saab pensioni kuni 40 kr. kuus ja 77% neist saab pensioni kuni 60 kr. kuus. Ainult 3,4% on neid, kel õnn on saada üle 100 kr. kuus. Üsna vähe paremas olukorras on omavalitsuseteenijad, neile järgnevad õpetajad, kellest kaugelt suurem arv (üle 65%) saab pensioni 60 ja 100 kr. vahel kuus, üle 150 kr. ei ulata aga nendestki ühegi pension.

Relatiivselt märgata paremas seisukorras on küll kaitseväelased, kellest 91,2% pensioni saavad üle 60 kr. kuus, üle 100 k. kuus saavad aga neistki pensioni ainult 59,9% ja üle 150 kr. kuus — 17,8%, kuid vaevalt võib neidki pensione „hiiglasuurteks“ nimetada, kui arvesse võtta, et 29,5% kaitseväelastest pensioni saab teenistuskohuste täitmisel saadud vigastuste ja haiguste tõttu ja nii pension neile peab asendama normaalse teenistuse.

Kõige selle juures tuleb muidugi veel silmas pida, et need pensionisummad ei tule tervikuna riigikassast, vaid et ühe osa neist maksavad pensioniõiguslikus teenistuses olijad ise 2%-lise palgast mahaarvamise näol pensionikapitali heaks. Kui suured need summad tegelikult on, selle kohta pole kahjuks andmeid toodud. Edasi maksavad pensionikapitali heaks

makse peale ametnike eneste ka omavalitsused ja riigi ettevõtted, nii et kokku need pensionikapitali tulud õige tunduva osa üldistest pensionikuludest katma peaksid. Umbkaudseid kalkulatsioone selles suunas võib teha ka samas kokkuvõttes toodud andmete najal. Nimelt on seal märgitud, et tegelikult on kulunud riigi- ja omavalitsuseteenijate, õpetajate ja kaitseväelaste pensionideks ja ühekordseteks toetusteks 1931/32. a. 1.643,7 tuhat krooni. Kuna eelpool on märgitud riigi kuludena samade pensionäride liikide pensionideks ainult 1.225,3 tuhat krooni, siis peaks arvama, et nende summade vahe 418,4 tuhat krooni ehk ümmarguselt 25% on kaetud neist pensionikapitali sissetulekuist. Isegi kui mitte arvesse võtta riigi poolt üle võetud kohustust veneaegse teenistuse eest pensioni maksmiseks ega selle tasuks Venemaalt rahulepingu põhjal saadud kulda, ega ka seda, et neidki pensione 1. aprillist s. a. alates vähendati kuni 8%, näitavad needki arvud küllalt selgesti, kuivõrt aluseta ja sihilikud on hädaldamised riigi poolt maksetavate ülemäära kõrgete pensionide üle. Mitte ülemäära kõrgeid pole need pensionid, vaid häbiväärt väiksed, sama häbiväärt väiksed, nagu on aktiivteenistuses olijategi palgad, millede vähendamise juba aastaid pidevalt päevakorras seisnud ja kõigi tunnuste järgi edasigi päevakorda näib jäävat; ühes sellega muidugi ka pensionide uus vähendamine. Ja siis imestatakse mõnel pool veel väga, et riigiteenijate kutseorganisatsioonides töölisametühtingute võitlusmeetodid ja -vahendid võimule kipuvad pääsema!

kus veel ees seisab, et endale kindlat tuge ja seljatagust moodustada. Muuseas olgu märgitud, et koosolek liiga kergesti üle läks küsimusest, miks Omavalitsuseteenijate Liit seni Keskliiduga ühinenud pole, kuigi vastu võeti resolutsioon, mis selle ühinemise tarvilikuks tunnistab. Selles küsimuses tuleb uuel juhatusel küll kohe tööle asuda.

Teatud meeleavalduseks, mis peegeldab riigiteenijate mitterahulolekut nende era-kondade tegevusega, kes end seni reklaaminud riigiteenijate, üldse palgategenijate, huvide esindajana ja kaitsjana, kujunes ühel häälel vastu võetud otsus, milles konstateeritakse, et seni riigiteenijate huvid küllalast kaitset pole leidnud ja Keskliidu juhatusel ülesandeks teha otsida teid ja võimalusi, kuidas soetada riigiteenijaile oma esindus riigikogus. Mingisuguseid lähemaid juhtnööre, kuidas see sündima peaks, saadikutekogu juhatusel siiski ei andnud, nii et viimasel siin vabad käed on talitamiseks oma parema äratundmise ja otstarbekohasuse järele. Kuivõrt see sooviavaldus lähemas tulevikus teostatav on, on iseküsimus.

Õige üldine nähti saadikute seas olevat ka mitterahulolu hädaabitööde senise korraldusega. Vaidlused selle üle, kuidas siiski tööpuuduse vähendamiseks tarvilikke summasid ratsionaalsemalt kasutada, tekitasid elavaid ja pikki mõtteavalusi, mis lõppjärgenduse leidsid otsuses, et tuleb lühendada tööaega ja töönorme. Näib, et väljavaated selle otsuse läbiviimiseks küll minimaalsed on, vähemalt praeguste poliitiliste vahetõrgete juures.

Üldiselt möödus koosolek kuidagi loiuult, nagu mingisuguse resignatsiooni tähe all. Elavamaid mõttevahetusi ligi kümme tundi kestnud koosoleku jooksul võis märgata vaid paaril momendil. Inimestes nagu oleks kadunud võitlusind; näib, nagu oleks enamust haaranud mingisugune lootusetuse tunne. Kõigist kongressi muljetest oli see vast kõige masendavam — ja ka hukkamõistetavam. Kuigi meid on tabanud rasked löögid ja võib-olla veelgi tabavad, ei maksa sellepärast veel pead longu lasta. Norutades pole veel võidetud ühtki lahingut. Ei, aktiivsus, tugev võitlustahe on nüüd tarvilikum kui kunagi. Loodame, et uuel Keskliidu juhatusel õnnestub vähemalt seda riigi-omavalitsuseteenijaile selgeks teha.

Saadik.

Saadikutekogu oli koos.

Riigi- ja omavalitsuseteenijate parlament — Keskliidu Saadikutekogu — pidas oma korralist aastakoosolekut pühapäeval 18. juunil s. a. Tallinnas. Saadikutekogu otsused on toodud teisel eraldi, siin olgu käsitatud vaid mõned muljed koosoleku käigust ja seal avaldatud mõtteid.

Ülevaate Keskliidu tegevusest möödunud aastal andis Keskliidu sekretär V. Rutnik. Oma põhitoonilt oli see ülevaade enam-vähem optimistlik. Vaatamata rasketele kaotustele, mis riigi- ja omavalitsuseteenijail üle tuli elada möödunud aastal, jõudis referent otsusele, et eriliseks pessimismiks siiski põhjust pole. Keskliidu tegevusel on olnud ka positiivseid tagajärgi, õieti on saavutatud maksimum sellest, mis antud olukorras üldse võimalik oli.

On see optimism siiski küllalt põhjendatud ja õigustatud?

On päris kindel, et antud olukorras vaevalt suuremaid tulemusi oleks võinud saada, kuid sama kindel on, et mõnesuguses teistsuguses olukorras need tagajärjed hoopis soodsamad oleksid võinud olla. Kui me selle juures ära ei unusta, et selle teistsuguse, soodsama, olukorra loomine väga suurel määral olenev on meist, riigi-omavalitsuseteenijaist, endist, ning et me seda siiski pole suutnud või osanud luua, siis näib, et eriliseks optimismiks küll õieti vähe alust on. Seda vähem veel, kui silmas peame lähemas tulevikus eelseisvaid uusi võitlusi nii majanduslikul kui õiguslikul alal ja olukorda, mille me neisse võitlusisse astuma peame.

Et need võitlused väga rasked tulevad, ei tarvitse vist pikemat põhjendust; aitab sellest, kui meele tulemate, et riigikassa sissetulekud järjest väiksemaks jäävad,

sealt saadatahtjate arv aga ikka suureneb. On Keskliit nendeks võitlusteks kõigi tarvilikkude jõudude ja abinõudega varustatud? Raske on sellele jaatavalt vastata.

Keskliidu ümber koondunud riigiteenijate pere suurenes küll sel saadikutekogu koosolekul üle 1000 isiku võrra, kuna Keskliidu liikmeteks võeti vastu: 1) Tallinna Riigi- ja Omavalitsuseteenijate ühing ümmarguselt 750 liikmega; 2) Saaremaa Riigi- ja Omavalitsuseteenijate ühing 150 liikmega; 3) Tolliteenijate ühing ca 150 liikmega ja 4) Maanteelaste ühing ca 100 liikmega. On küll väga rõõmustav, kui Keskliidu ümber koondunud riigiteenijate arv suureneb, kuid edukaks võitluseks on seda üksi veel väga vähe. Et Keskliit võiks tõesti edukalt esineda riigi-omavalitsuseteenijate huvide kaitsjana, selleks on vaja palju rohkem.

Kuid selles viimases suunas ei võinud aruandja, kahjuks, märkida midagi positiivset möödunud aasta saavutustis, kui mitte arvesse võtta õige algelist ja lõtva koostööd Keskliidu ja teiste palgategenijate-töölise organisatsioonide vahel Palgavõitluse Aktsioonitoimkonna näol, mis möödunud aastal moodustati. Ei olnud näha ka osa saadikute mõtteavaldusist, et lähemas tulevikus selles suunas midagi tähelepanuväärsemat võiks loota saavutada. Ka kõige üldsõnalisem, mitte midagi konkreetselt sisaldav, vaid ainult üldist arenemise suunda märkiv resolutsioon leidis osa saadikute poolt väga teravat ja kategoorilist vastuseisu, rääkimata juba, et selle vastu oli ka senine Keskliidu juhatus esimees, kellelt ometi oleks olnud nõuda laiemat silmaringi ja suuremat ettenägelikkust. Teisest küljest tõendab see, kui palju tööd Keskliidul tulevi-

Kuidas kärbitakse palku Ameerikas.

Ühendriiges ellukutsutud kreditaasutis „Reconstruction Finance Corporation“, kelle eesmärglik on aidata välja raskust tööstuslikud ettevõtted ja kes on andnud raudteeseltsidele suuremaid summe laenuks, tegi viimastele sügavale löikava aga siiski mõistliku palkade vähendamise ettepaneku. Selle ettepaneku kohaselt peavad tulema kärpimisele kõik palgad, mis ületavad 12.750 krooni, järgmiselt:

üle 255.000 krooni	—	60% võrra
127.500—255.000	„	50% „
63.750—127.500	„	40% „
38.250—63.750	„	25% „
25.500—38.250	„	15% „
12.750—25.500	„	10% „

Olgu tähendatud, et Pensilvania raudteede direktor teenib aastas 344.250 krooni. Baltimore ja Ohio raudteede direktor — 306.000 krooni, kuna 5 kõrgeimat ametnikku saavad 255.000 ja 486 ametnikku 38.250 krooni aastas.

Senikaua kui see „Reconstruction Finance Corporation“ poolt ettepanud palkade vähendus ei ole viidud läbi, ei ole õigustatud ja lubatav alamalgaliste teenijate ja tööliste palkade vähendamine.

Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Keskliidu Saadikutekogu koosolek.

Pühapäeval 18. juunil k. a. peeti Tallinnas, Jahimeeste seltsi ruumes Riigi- ja Omavalitsuseteenijate saadikutekogu koosolek, millest võtsid osa 14 riigi- ja omavalitsuseteenijate kutseorganisatsiooni 32 saadikuga, kes esindasid 7964 üksikliiget. Koosolekut juhatasid Koff ja Lepik, protokollis Mihels.

Uute liikmetena võeti vastu Tallinna riigi- ja omavalitsuseteenijate ühing, Tolliteenijate ühing, Maanteelaste ühing, Saaremaa riigi- ja omavalitsuseteenijate ühing.

Keskliidu juhatuse tegevuse aruanne 1932. a. kiideti heaks ja rahaline aruanne tasakaalustatult 1004,26 kr. suuruses kinnitati.

1933. a. eelarve võeti vastu tasakaalustatult Kr. 1120 suuruses. Juhatusel lubati käsutada organiseerimiskulude katteks Keskliidu kassa reservist Kr. 500.

Tasude küsimuses aktsepteeriti otsused:

a) Saadikutekogu konstateerib, et riigiteenijate tasude kärpimine on sündinud ülekohtuselt. Tasude vähendamine üldiselt on äärmiselt alla surunud palgateenijate elustandardi, mis omasoodu avaldab kahjulikku mõju riigi- ning rahvamajandusele.

Vabariigi valitsuse lubadused alla viia elukallidust ei ole annud mingisuguseid tagajärgi, küll aga viimasel ajal esmajärguliste tarbeainete hinnad on hakanud tõusma, seega riigiteenijate, eriti väiksemapalgaliste riigi- ning omavalitsuseteenijate ning töölise olukord muutub äärmiselt raskeks. Saadikutekogu peab vajalikeks alustada võitlust kriisiaegsete palgakärpimiste kaotamiseks. Ühtlasi saadikutekogu rõhutab vajadust hoida rahakurs praegusel tasemel.

b) Saadikutekogu peab tarvilikuks, et riidevarustuse küsimuse lahendamisel saaks varustuse esemete kandeajad ja kvaliteet ametkondade vahel ühtlustatud, silmaspidades iga üksiku ametala teenistuseloomu.

Sotsiaalkindlustuse, nii pensioni, kui ka arstiabiandmise küsimus sel aastal pikemat sõelumist ei nõudnud, sest juba 1931. ja 1932. a. saadikutekogu määras ära need põhimõtted, millele peab rajatud saama uus pensioni seadus ja võttis omaks arstiabiandmise küsimuse korraldamisel kindlustuskassa süsteemi.

Võeti vastu otsused:

Saadikutekogu nõuab, et neile riigi- ja omavalitsuseteenijatele, kes mitte oma süü läbi või vabal tahtel teenistusest lahkuvad, maksetakse õiglase tasu pensioni õiguse kaotamise eest; neile riigi- ja omavalitsuseteenijatele, kes juba pikemat aega teenistuses olnud, tuleb hakata maksma pensioni vaatamata sellele, et nad veel ei vasta pensioniseaduses ettenähtud vanusele (60 a.) ja teenistuse kestvuse (25 a.) nõudele.

Saadikutekogu teeb Keskliidu juhatusele ülesandeks šamme astuda arstiabi, arsti-rohtude ja arstide sõiduraha alandamiseks.

Õigusliku korra küsimustes saadikutekogu tegi Keskliidu juhatusele ülesandeks jätkata võitlust selleks, et teenijate kutseorganisatsioonidele saaks antud kaasaarääkimise õigus teenijaskonda puutuvais küsimusis. Ühtlasi saadikutekogu pidas tarvilikuks, et teenijaskonna ja administratsiooni vaheliste tülküsimuste lahendamiseks saaks loodud vastavad lepituskogud ehk vahekohtud.

Samuti saadikutekogu tegi Keskliidu juhatusele ülesandeks astuda ühendusse kõigi palgateenijate kutseorganisatsioonidega tööpuuduse küsimuse ratsionaalsema lahendusviisi leidmiseks, tugedes põhimõttele, et vähendamisele ei kuuluks mitte teenijate arv vaid tööaeg ja töönormid, kusjuures töötasu ei tohi langeda seniselt tasemelt.

Organisatsiooniliste küsimuste juures peatuti pikemalt ja läbirääkimiste tulemustena võeti vastu otsus:

Saadikutekogu leiab, et:

1. Kõigi riigiteenijate kutseliselt organiseerimine tuleb läbi viia nii, et nad oleks koondunud riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskliidu ümber, kusjuures organisatsioonide tegu võimsamateks ja majanduslikult kindlamateks muutmiseks tuleb püüda selle poole, et luua suuremaid kutseorganisatsioonilisi üksusi.

2. Riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskliidu ja Omavalitsuseteenijate liidu vahel

tuleb luua kindel kontakt, mille sihiks olgu omavalitsuseteenijate liitumine Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Keskliiduga.

3. Riigi- ja Omavalitsuseteenijate ja teiste palgateenijate ning töölise kutseorganisatsioonide vahel tuleb luua ühine keskkoh, mis looks kindla aluse permanentseks organisatsioonide vaheliseks koostööks.

4. Kuna riigi- ja omavalitsuseteenijate majanduslikud ja õiguslikud huvid sageli ei leia küllaldast kaitset, siis peaks leidma moodus ja võimalus saata oma esindajad riigikogusse.

Keskliidu uus juhatus valiti 14-liikmeline: raudteelaste keskuhingu poolt — Rutnik, Lepik, Toomast; postiteenijate kutseühingu poolt — Kallmann, Feldmann; metsateenijate ühingu poolt — Pipar, Kahlberg, Spreng; tolliteenijailt — Schaknaitis; veeteede valitsuse teenijailt — Grünthal; Põmini ametnikelt — Toomiste; postiteenijate tehnilise ala ühingult — Mihels; Tallinna riigi- ja omavalitsuseteenijate ühingult — Lepp, Villem.

Revisjonikomisjoni valiti: Aadli, Sepp, Kangur.

Palgateenijate esinduskogu loomise vajadusest.

Majandusline surutis, mis juba aastaid kestnud, ei näita paranemise tendentsi ja ei anna lähemal ajal vähematki põhjust optimismiks. Ta haarab enam ja enam laiemaid kihte, kes on sunnitud kõike jõudu kokku võtma, et äärmisest raskustest üle saada. Töö pakkumine väheneb järjest, produtsendid piiravad tootmist. Vähendatakse riigi ja omavalitsuste eelarveid, tõmmates kokku koosseise ja teenijate tasusid. Haritud töötavate hulk kasvab kohutaval määral, mis füüsilise töö tegijate teenistusevõimalusi veelgi vähendab. Palgateenijate töötasud näitavad järjest langemise tendentsi. Kuid sealjuures märkame elukalliduse tõusu nende ainete ja saaduste suhtes, mida palgateenija oma elamiseks kõige enam tarvitab. Riigi- ja omavalitsuseteenijad ehk niinimetatud kindralpalga teenijad, keda kadestavad põllumehed, töösturid kui ka töölised, ei ole paremas seisukorras, kui viimasel, s. o. töölised. Töölisele tasusid kärbitakse ja neid vallandatakse tootmiskulude kokkuhoidmise pärast. Samuti sünnib ka riigi-omavalitsuseteenijatega, kelle teenistustasusid vähendati tuntuvalt enne elukalliduse tõusu. Tootjad on loonud oma huvide kaitseks, s. o. hindade kunstlikult kõrgel hoidmise kui ka igasuguste preemiade hankimise otstarbel, moodsad kutsekoonidised, kuhu kuuluvad kõikide omakihi huvide esindajad. Nende huvide kaitsevalmis seisavad poliitilised rühmitused riigikogus, kaubandus-tööstuskoda ja põllutöökoda.

Tekib küsimus, kuidas ja millistel alustel luua kontakti töölise ametiühisuste ja vaimlise töö tegijate kutseliühisuste vahel selleks, et koondatult palgateenijate huvide eest valvel olla nii nagu seda on põllumehed, töösturid jne.

Ja kas oleks sarnane kontakti loomine ja koostöö tarvilik? Neid küsimusi on mitmel puhul kaalutud, väiteid poolt ja vastu toodud ja siiski lõpulik otsusetegemine edasi lükatud. Kuid viimasel ajal, kus olukord eriti raskeks on muutunud ja veelgi halvemaks muutuda võib, on asjast tõsisemalt kinni haaratud. Koostöö

tarvilikkus kõigi palgateenijate kutseorganisatsioonide vahel on põhimõttelikult hääkskiitmist leidnud mitme ülemaalse kongressi poolt. Ei puudu ka vastavad kongressi otsused, mis keskjuhatusi volitavad seda mõtet teostama hakata.

Näib, et nüüd peaks välja töötama põhialused, millistele koostöö saaks rajatud ja vastav põhikiri registreeritama. Kuid arusaamatutel põhjustel ei nihku asi paigalt, ei haarata küllaldase hooga sellest kinni. Paistab nagu kardaksid keskorganisatsioonid otsustavat sammu astuda ja nagu puuduks veene selle kasulikkuses. Mõneltpoolt tuleb kuuldavale hoiatavaid häälid, et koostöö mainitud organisatsioonide vahel võib esile kutsuda parteipoliitilised sihid, mis kahjulikult mõjutab kutseorgan. tööd. Ei peeta võimalikuks ka asjaolu, et riigiteenijate ja töölise kutseorgan. koosminek viib kutseorganisatsioonilise liikumise pahempoolsele kallakule.

Seesugused kartused ja hoiatused tuleksid päris kõrvale heita kui alusetu oletused. On ju päris selge, et iga poliitiline partei püüab oma mõju piirkonda laiendada ja iga parteitegelane ennast maksma panna hulkade seas. Kuid see on vaid võimalik sääl, kus tegemist alateadliku ja vähe arenenud massiga. Viimaste liiki ei tohiks kuidagi arvata riigiteenijaid, kes teadlikud on selles, kus ja mil määral kohane on politiseerida ning kus seda teha pole mitte sünnis. Kartus, nagu pääseks võidule äärmine pahempoolne kallak, ei ole sellepärast millegagi põhjendatud. Võiks oletada küll just vastupidist, et riigiteenijate kutseliühisustes valitsev mõõdukas vaim ja meeolu mõjuvad kainevalt äärmiste püüetele teiste palgateenijate organisatsioonides. Jälgides meie ametiühingulist kui ka kutseliühingulist liikumist märkame, et äärmiste kalduvustega tegelased kaotavad aasta-aastalt oma mõju, taganedes mõõdukate püüete ja asjaliku meeolu eest. Kes hädaldab ja kaebab, nähes palgateenijate organisatsioonide koostöös kahju või hädaohtu, see ei võta tõsiselt kutseliühingute ülesandeid, see ei tun-

ne ka põhjalikult organisatsioonide seesmist elu ja püüdeid.

Ei võiks tulla üldse küsimuse alla parteipoliitika tegemine kutseorganisatsioonides, mis toob paratamata enesega kaasa killunemise ja soovimata lahkheid. Vaevalt on usutav, et sellast katsetel ja püüetel saab edu olema, praegu, mil olukord sunnib kõiki palgateenijaid kokku hoidma. Kainelt asja peale vaadates tuleks jätta igasugune kõhklemine, mis esile kerkinud vaid otsitud motiividel. Kes kardab mõjutusi, mis võiks riigiteenijate kutseüh. liikumise suunale kahjulikuks saada, see kardab iseennast, see pole eneses kindel.

Kindlust ja usku enesesse peab leiduma, kui tahetakse sarnast sammu astuda, mis on väga tarvilik ja hädavajalik. Ühise palgateenijate frondi kujundamine on aga möödapääsematu, sest teisi lähe-

maid väljavaateid antud silmapilgul ei näe olevat. Palgateenijatele on ju selge, et tööturg kipub kitsaks minema, teenimisvõimalused ja teenistustasud kuivavad kokku. Nende säilitamiseks ja uute teenistusvõimaluste leitimiseks tuleb allikaid ja teid otsida, sageli isegi abiks olla valitsusele, esinedes mitte üksnes nõudjana, vaid ka nõuandjana. Seda suudavad teha palgateenijad ainult hästi omavahel korraldatuna, hästi distsiplineerituna ja olles teadlikud omas osas, mis neil täita ühiskondlikus ja riiklikus elus. Kuna palgateenijatel puuduvad omad kojad, siis peab neil olema vähemalt ühine keskkoh, ühine esinduskogu, kuhu lähivad esindajad kõikide kutseorganisatsioonide poolt, kes taotlevad ühesuguseid sihte. Sarnase koostöö loomine ühise keskuse kaudu olgu kutseorganisatsioonide lähemaks ülesandeks.

H. Imelik.

Ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. Teatavasti esitas Keskühing maikuu alul Raudteevalitsuse Direktorile kongressi resolutsiooni ametipuhkuste asjus, paludes võimaldada kõigile teenijale puhkus täielikult neil nädaladel, mis on nähtud ette riigiteenistuse seaduses. Sellele kirjale saabus Raudteevalitsuselt vastus, milles teatakse, et riigiteenistuse seaduse § 25. ettenähtud puhkuse võimaldamiseks oli k/o aasta eelarvesse võetud sisse tarvilik krediit, kuid eelarvekommisjoni poolt olevat see maha kustutatud ja seepärast võimaldatakse puhkuse andmist ainult sedamööda kui võrt töö seisukord seda lubab, andes tarbekorral osa puhkust suvel ja ülejäänud osa talvel.

2. Nagu teada, astus Keskühing märtsikuu lõpul Raudteevalitsuse ees samme „Tapa Raudteelaste Kodu“le“ sisseseade muretsemise otstarbel toetuse saamiseks Raudteevalitsusele kultuurilisteks otstarveteks lubatavatest summadest. Raudteevalitsus tuli nüüd sellele palvele vastu ja 1. juunil s. a. teatas Finantsameti arve-toimikond, et on teinud Tapa jaama ülemale korralduse maksta välja „Tapa Raudteelaste Kodu“le“ Kr. 100 kultuurilisteks toetusteks.

3. Nagu „Side“ lugejail teada, pööras Keskühing Jaamateenijate kutseühingult saabunud kirja puhul Eksploatatsiooni ameti juhataja poole palvega võimaldada Narva jaama teenijale nende soovi kohaselt 3x24-tunnist puhkust iga kuu kohta. 1. juunil s. a. teatas Eksploatatsiooni ameti juhataja, et praeguse viihese töö juures ja majanduslikul kitsusel ei ole võimalik suurendada Narva jaama teenijate arvu. Arakiri saabunud vastusest saadeti teadmiseks Jaamateenijate kutseühingu juhatajale.

4. 7. juunil s. a. esitas Keskühing Riigi- ja Omavalitsusteenijate ning Eestimaa Töölisühingute Keskkliitudele tööpuiduse küsimuse ratsionaalsema lahendusviisi leidmise asjus X. üleriiklikul raudteelaste kongressil vastuvõetud resolutsiooni, mille järgi peaks kuuluma vähendamisele mitte teenijate arv, vaid tööaeg. Selle saavutamiseks tuleks panna maksma füüsilistel tööaladel 40. ja vaimlistel tööaladel 34. tunnine tööaeg. Keskühing palus kaalumisele võtta resolutsioonis väljendatud küsimus ja teatada oma seisukohad.

14. juunil s. a. teatas Eestimaa Töölisühingute Keskkliit, et tema pooldab 40. tunnise tööaegala maksmapanemist ja tema arvates tuleks see küsimus arutu-

sele võtta aktsioonitoimkonnas, et seega 40. tunnise tööaegala teostamise aktsiooniga kaasa tömmata kogu organiseeritud töövõtjaskond.

5. Palgaküsimuse kohta raudteelaste X. üleriiklikul kongressil vastuvõetud resolutsiooni tegi Keskühing juunikuul alul teatavaks Riigi- ja omavalitsusteenijate ning Eestimaa Töölisühingute Keskkliitudele.

14. juunil s. a. teatas Eestimaa Töölisühingute Keskkliit, et kui peaks osutama tarvilikuks edaspidises palgavõitluses Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu toetus, siis on nad valmis seda võimaluste piires andma.

6. Samal ajal tegi Keskühing Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskkliitude teatavaks raudteelaste X. üleriiklikul kongressil riigiteenijate liigituse (ajutisteks, ülemääralisteks ja ametnikeks) ümberkorraldamise küsimuses vastuvõetud resolutsiooni. Silmas pidades mainitud resolutsiooni üldtähtsust, palus Keskühing Keskkliitu kaalumisele võtta selle elluviimise võimalused ja teed.

7. 7. juunil s. a. esitas Keskühing Ehitusameti juhatajale raudteelaste X. üleriiklikul kongressil vastuvõetud resolutsiooni riidevarustuse asjus, paludes samme astuda selleks, et kõigile Ehitusameti ametmeestele antaks välja tööriided ja päevatöölisele töökrediitide arvel tööriided ja nahkkindad.

Ehitusamet vastas sellele kirjaga 16. juunist s. a. teades, et krediidi puudusel ei olewat võimalik rahuldada Keskühingu kirjas tähendatud soovi, kuid kui tulevikus peaks riidevarustuse määruse täiendamise küsimus arutusele tulema, siis võetakse kaalumisele ka päevatöölisele töörüide ja nahkkinnaste andmise küsimus. Arakirjaga mainitud kirjast tehti vastus teatavaks Ehitusameti teenijate kutseühingule.

8. Rongi- ja veduriteenijate tasude ümberkorraldamise asjus raudteelaste X. üleriiklikul kongressil vastuvõetud resolutsiooni esitas Keskühing 7. juunil s. a. Raudteevalitsuse Direktori kaudu Teedeministrile, paludes selleks samme astuda, et veduri- ja rongiteenijatele Teedeministri erikomisjoni poolt kindlaks määratud uued põhipalgad maksma pandaks ja et nende teenijate pensioni väljaarvestamise puhul võetaks arvesse lisatasud vastavalt komisjonis tehtud otsusele.

9. 13. juunil s. a. palus Elektrotehnika alal teenijate kutseühing selgitada elektro-

mehaanikute vaba aja küsimust. Sel ajal kui kõik teenijad peale 8-tunnilise tööpäeva vabad on, ei saa elektromehaanikud vaba ajaga sugugi arvestada, kuna neil tuleb juhtuvate rikepuhul igal ajal tööle ilmuda, olgu see päeval või ööl. Keskühing saatis selle kirja kutseühingule tagasi, paludes töötada välja töökorralduse kava ja kutsuda selle lõplikust arutusest osa võtma ka Keskühingu esindajad.

10. Samal ajal palus Elektrotehnika alal teenijate kutseühing Keskühingut samme astuda selleks, et 1) raudteekorteri tüürid saaksid viidud 1930. a. tasapinnale ja et 2) elektromehaanikuile saaks komandeerimise puhul makstud päevaraha ühel alusel postivalitsuse tehniliste agentidega, s. o. II liigi järgi. Keskühing asus selgitama seisukorda.

11. 13. juunil s. a. palus Tallinna Raudteelaste Kodu juhatus võimalust mööda rahaliselt toetada Kodu juhatus valmissaanud tennisplatsile vajalike esemete muretsemisel. Keskühing oma juhatuse koosolekul 16. juunil s. a. määras toetuseks Kr. 15.—.

12. 16. juunil s. a. saabus Posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühingu Keskjuhatuselt kiri, milles teatati oma kongressi soovivaldusest, moodustada üleriikline ametiühingute liitude keskorganisatsioon, mis kujuneks täiesti apoliitiliseks ametiühinguliseks keskkohaks. Mainitud küsimus tuli arutusele Keskühingu juhatuse koosolekul 16. juunil s. a., kusjuures juhatus ei pidanud soovitavaks tähendatud keskorganisatsiooni ellukutsumist järgmistel põhjustel: 1) Uue organisatsiooni ellukutsumine on seotud aineliste kuludega ja 2) Uus keskorganisatsioon teeks kogu meie ametiühingulise aparadi raskepäraseks ja muudaks asjaajamise keerulisemaks. Seepärast otsustati jääda praeguse koostöötamise mooduse juure, teostades seda Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu juures asuva aktsioonitoimkonna kaudu. Keskühingu juhatuse seisukoht selles küsimuses tehti teatavaks Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskkliitude ja Posti-telegr.-telef. teenijate kutseühingu Keskjuhatusel.

13. 21. juunil s. a. esitas Keskühing Raudteevalitsuse Direktorile Eksploatatsiooni ameti juhataja kaudu raudteelaste X. üleriiklikul kongressil vastuvõetud resolutsiooni kohaselt palve, et Eksploatatsiooni amet tasuks tagavara ametnikele ja tagavara telegrafistidele ebaõiglaselt maha arvatud päevarahade osa alates 1. aprillist 1932. a. Ja edaspidi peaks kinni määrustest.

Teatavasti riigikogu poolt 24. märtsil 1932. a. vastuvõetud ja R. T. nr. 30 — 7. aprillil 1932. a. avaldatud ametsõitude tasuseaduse §§ 5 ja 14 põhjal oli tagavara ametnikel õigus saada komandeerimise raha Kr. 1,50 päevas. Tegelikult aga makseti tagavara ametnikele Kr. 1 päevas aja vältel arvates 1. aprillist 1932. a. kuni 31. detsembrini 1932. a., seega iga päeva eest 50 senti vähem kui seadus ette näeb.

Vabariigi valitsuse poolt 10. detsembril 1932. a. vastuvõetud ja R. T. nr. 96 — 20. detsembril 1932. a. avaldatud ametsõitude tasu määruse §§ 2. ja 4. põhjal on õigus saada komandeerimise raha Kr. 1,20 päevas. Tegelikult on aga maksetud 60 senti päevas. Seega on maksetud arvates 1. jaanuarist 1933. a. kuni käesoleva ajani iga päeva eest 60 senti vähem kui seadus ette näeb. Seda kõike arvesse võttes palus Keskühing saatmata jäänud komandeerimise rahade osad välja maksta ja edaspidi seaduses ettenähtud normist kinni pidada.

Seitsmeteistkümnes rahvusvaheline töökongverents.

8. juunil k. a. tuli kokku Genfis järjekorraline 17. rahvusvaheline töökongverents, mille päevakorda on võetud järgmised küsimused:

1) Tasuliste töövahetalitusasutiste kaotamine.

2) Kindlustamine invaliidsuse ja vanaduse puhuks, samuti surma puhul järelejäanute kindlustamine.

3) Tööpuuduse puhuks kindlustamine ning töötute eest hoolitsemine.

4) Töölise puhkuse korraldamine klaasitööstuses ja

5) Tööaja lühendamine.

Esimesed kaks küsimust kuuluvad lõplikule arutamisele, järgmised kaks on eelarutamisel ja 5. küsimuse kohta peab kongverents otsustama kas küsimus kuulub lõplikule arutamisele või mitte.

Tähtsamaks päevakorra punktideks on 2, 3 ja 5.

Kongressi avas indulane Atul Chatterjee (Tšeterdži) tuletades meelde möödunud aastal surma läbi lahkunud tööbüroo direktori Albert Thomas suuri teenid. Istung kujunes pidulikuks auavalduseks Albert Thomas mälestusele.

Pärast seda asuti kongverentsi juhataja valimisele. Mitmelt poolt tehti ettepanek valida juhatajaks Itaalia valitsuse esindaja Michaelis. Töölise grupi nimel teatas Jouhaux — seekord ilma esiletoomata üldteatud motiive — et tööliste grupp hääletamisest osa ei võta. Kongverents võttis selle teadaande rahuliku vastu. See ei meeldinud Saksa esindajatele ja nende nimel ruttas Dr. Ley, nimetades ennast Saksa töölise esindajaks, teatama, et nemad hääletavad Michaelise poolt. See avaldis andis Jouhaux'le juhuse naelutada kinni, et Dr. Ley ei ole mitte Saksa töölise poolt valitud esindaja, vaid on riigivalitsuse poolt määratud Saksa ametiühingute tegevuse järelevalve komisar. Nii kui arvata võis, valiti Michaelis kongverentsi juhatajaks.

Esimesele istungile järgnesid komisjonide valimised. Töölise grupi juhatajaks valiti Mertens, sekretäriks Schevenels. Sakslaste püüetele pääseda komisjonidesse, astusid kõikide töölise organisatsioonide esindajad kateooriliselt vastu, kusjuures tekkis väga ägedaid kokkupõrkeid.

Vaevalt said komisjonid tööle asuda kui Saksa esindaja Dr. Ley pidas tarvilikuks anda intervjuu natslikkudele saksa ajakirjanikele, kusjuures ta ütles sõnasõnalalt järgmist:

„Kultuurilise Saksa esindajaid ei lastud komisjonidesse, aga keda siis tööliste rühma poolt sinna saadeti? Lõuna-Ameerika idioot-riikide nagu Kuuba, Kolumbia jne. esindajaid. Ja millised on nende inimeste näod, kes istuvad kongverentsi töölise rühmas? Need näevad välja kui roimarid, vangimaja kodanikud. Minul oleks hirm istuda selles rühmas, kui minul poleks olnud kaasas tugevast saatjaskonda.“

See intervjuu on tekitanud Genfis eneoletamat skandaali. Töölise esindajad otsustasid enam milgi tingimusel Saksa esindajaid koosolekule lasta ja võtta küsimus ülesse lähemal kongverentsi üldkoosolekul. Samuti tõstavad küsimuse ülesse Ladina-Ameerika riikide valitsuste esindajad. Näib kindel, et natsidel tuleb üldse lahkuda kongverentsilt. Igatahes teistel rahvastel on olnud juhus veel kord

veenduda missugune on Saksa kultuur-trägerite tõelik pale.

Nagu eelpool tähendatud, kongverents pidi otsustama kas tööaja lühendamise — 40-tunnilise tööpäeva sisseseadmise — küsimus tuleb lõplikule otsustamisele, sest et seda küsimust arutati juba ettevalmistaval kongverentsil jaanuaris, või vaatamata sellele lõplikule otsustamisele, et küsimus on vaid eelarutamisel. Sellel puhul tekkisid ägedad vaieldused ja jälle teravad kokkupõrked natside esindajaga. Dr. Ley tikkus vägisi esindama saksa töölisi. Protesteerides selle vastu Jouhaux ütles:

„Vanglavahil ei ole õigust nimetada ennast vangide esindajaks. Fasistid on alati olnud meie vastased ja selle tõttu olete ka Teie meie vaenlane.“

10. juunil teatas tööandjate esindaja Oersted, et tööandjad on üldse 40-tunnilise tööpäeva konventsiooni vastu.

Seda avaldist toetasid ka Saksa esindajad vaatamata sellele, et Saksamaal on praegu üle 6 miljoni töötatöölise.

Töölise esindajad võtsid Oerstedi avaldise terava kriitika alla. Neid toetasid mõningate riikide, näit. Rootsi, Prantsuse ja Hispaania esindajad.

Selle tõttu ei läinud tööandjail korda

küsimust täiesti maha mätta, kuid ka tööliste esindajail ei läinud korda suruda läbi seisukohta, et küsimus on kiire iseloomuga ja sellepärast peaks ta tingimata tulema käesoleval kongverentsil lõplikule arutamisele. Seda sellepärast, et suurem hulk valitsuste esindajaid ei toetanud töölise esindajate ettepanekut, nende hulgas ka Eesti valitsuse esindaja. Üldse küsimuse kiireks tunnistamise vastu hääletasid Suur-Briti, Saksa, Jaapani, Belgia, Lõuna-Afrika, Argentiina, Austria, Brasiilia, Eesti, Soome, Ungari, India, Läti, Luksemburgi, Nikaragua, Norra, Hollandi, Poola, Portugaalia, Rumeenia, Šveitsi ja Venetsuela valitsuste esindajad. Poolt hääletasid Austraalia, Bulgaaria, Kolumbia, Kuuba, Taani, Hispaania, Prantsuse, Guatemala, Iiri, Itaalia, Meksiko, Rootsi ja Tšechoslovakkia valitsuste esindajad.

Natside esindaja Dr. Ley poolt ajakirjanikele antud intervjuu tagajärjel muutus õhkkond sarnaseks, et Dr. Ley oli sunnitud Genfiga jumalaga jätma. Võib kindel olla, et ta kunagi enam ei ilmu Genfi mingisuguse esindajana.

Väärrib veel äramärkimist, et ka Ameerika-Ühendriigid, kuigi nad ei ole tööbüroo liikmed, on saatnud Genfi oma delegatsiooni jälgima kongverentsi tööd. Delegatsiooni kuuluvad 2 valitsuse, 1 tööandjate ja 1 töölise esindaja. Arvatakse, et Ameerika-Ühendriigid on lähemas Rahvasteliidule ja tööbüroole.

Liinitöölised kaebavad.

Möödunud üleriiklikul raudteelaste kongressil toodi mitmelt poolt esile kaebusi väärnähtuste kohta, mis leidvat aset remonditöölise kandidaatide eksamineerimisel ja kohtadele määramisel. Eksamineerimist toimetatavat erapoolikult, vabadele kohtadele kandidaatide määramisel ei peetavat kinni järjekorras kandidaatide vanuse järele. Muuseas teati jutustada ühe jaoskonna kohta, et seal millegi pärast eelistatavat muulasi, tehes neile eksamil igasuguseid kergendusi, kuna aga eestlastele pandavat põõnu. Nii olevat ühe poolmkeelse venelase eksamineerimine piirdunud ainult sellega, et temalt küsitud raudteematerjalide nimeid, kusjuures venelane ropanaelad ristinud „pulkideks“. Teadmised tunnustatud rahuloldavaiks. Eestlast aga pinnitud igatepidi, esitades küsimusi isegi keemia ja füüsika alalt. Nii näiteks nõutud kulla erikaalu teadmist. Tulemus olnud see, et mees kukutatud läbi, kuigi ta hästi teadnud signaalide ja teetööde määramist.

Veel täbaram olevat lugu vabadele kohtadele määramisega. Kohad peetavat kauemat aega vabad kuni äkki ilmub kusagilt mõni onupoeg või mõnel muul põhjusel eelistatavat kandidaat, kes ka siis kohe kiire korras määratakse kohale. Viimasel ajal kohtade vabakshoidmist põhjendatavat vajadusega määrata neile vabaduseristi kavalere.

See põhjendus paistab töölisele veiderana ja arusaamatuna, sest et kuigi seadus annab teatud eesõiguse vabaduseristi kavaleridele kohtadele määramise puhul, ometigi ei ole sarnast seadust, mis nõuaks kohtade vabakshoidmist nende jaoks.

Seadus nõuab, et ka vabaduseristi kavalerid omandaks ametkoha nõuetele vastavad kogemused ja sooritaks vastava eksami. On see nõue täidetud, siis alles on alust anda neile eesõigusi kohtadele

määramisel. Vastasel korral võib aga tekkida olukord, kus mitu aastat järjest töötanud päevatöölise, kes kutseeksami rahuldavalt sooritanud, jäetakse ülekohutult kõrvale. See muidugi täidab tööliste hinge kibedusetundega. Nii näiteks kurdab oma lugu... piirkonna päevatöölise T. järgmiselt:

„Olen alaliselt tööl 25. jaanuarist 1932. Remonditöölise kutseeksami tein 29. märtsil 1933. a. Arsti poolt tunnustati mind kõlblikuks remonditöölise ametile. L. jaamas vabanes remonditöölise koht. Palusin määrata ennast sellele kohale. Korraga aga saadeti L. jaama vabaduseristi kavaler, kes ennemalt mitte ühte päevagi raudteel ei ole teeninud ja kes alles kahe kuu pärast pidi kutseeksami tegema. Senikauaks pidi koht vabaks jääma. Paari nädala pärast lahkus sealt vabaduseristi kavaler ja nüüd on kuulda, et vabale kohale määratakse V. jaama teemeistri vend...“

Töölised kaebavad, et sarnaselt praktiseeritavat õige laialdaselt ja et selle tagajärjel olevat liini peal tekkimas sügav rahulolematuse. Kui see nii on, siis peaks küll Ehitusameti juhataja kindla käega vahele segama ja õiglase korra maksnama panema.

Väljasõit Soome.

Kontoriametnike kutseühing kavatses korraldada väljasõidu Soome, kui peaks antama tasuta reis Soome raudteedel, väikese ringreisuga tegemiseks. Selle eesmärgiga on pööratud Soome raudteede ametnike ühingu poole, paludes kaasabi priisõidu soodustuse saamiseks. Juhul, kui saabub eitav vastus, väljasõit võib jääda ära. Jäätava vastuse puhul väljasõit pannakse toime juulikuul teisel poolel.

Maailma majanduskonverents.

Praegu istuvad Londonis koos majandusmehed kogu maailmast ja otsivad lahendust küsimusele kuidas seada jälle jalule majanduslik rahu ja kord maailmas, mis võimaldaksid elamise kõigile rahvas-tele. Peab aga otsekohe tunnistama, et inimkond on nii raskesti pettunud viimaseil aastail peetud konverentsidest, et ta enam ei suuda loota häid tulemusi ka Londoni konverentsilt. Kõikjal ilmnev liig kitsarinnaline klammerdumine olemasoleva külge ja huvide täielik paendumatus ei võimalda sarnast radikaalset pööret senini tarvitatud meetodites, mis tooks olukorra tõeliku paranemise. Poolikud abinõud aga enam ei aita. „Väikeste vahendite“ poliitikaga ei saa enam kriisist üle. Valitsused peaksid suurejoonelised abinõud tarvitusele võtma ja ühiselt sammuma. Niisugune on asjatundjate arvamine.

Loomulik, et organiseeritud tööliskond tunneb suurt huvi konverentsil arutatavate küsimuste vastu. Seda arvesse võttes Rahvusvahelise Ametiühinguteliidu juhatus esitas konverentsile memorandumid, tehes sellega teatavaks organiseeritud tööliskonna poolt olukorra lahendamiseks soovitatavad abinõud.

Memorandumis sissejuhatavas osas tähendatakse, et Rahvusvaheline Ametiühinguteliit, mille ümber on koondunud 14 miljonit töolist, olles mures 30 miljoni töötatöölise saatuse pärast, peab oma kohuseks tuletada meelde organiseeritud tööliskonna tahet ja nõudmist neile, kes inimkonna saatuse eest vastutust kannavad. Ühtlasi avaldatakse kahjatsust, et konverentsi kokkukutsumisega on nii kaua venitatud vaatamata sellele, et tööliskonna häda ja viletsus järjest kasvavad. Tuletatakse meelde, et juba aasta eest Liit esines avalikkuse ees resolutsiooniga, milles tungivalt nõuti reparatsiooni-maksude, sõjavõlgade, vääringu ja krediidi, valmistamise ning vahetamise probleemide lõpulikkude lahendamist. Selle resolutsiooniga ühines ka 16. rahvusvaheline tööbüroo konverents. Ka avaldatakse kahjatsust, et organiseeritud tööliskonna esindusele ei ole võimaldatud osavõtt maailma majanduslikust konverentsist.

Mis puutub olukorra lahendamiseks soovitatavate abinõude kohta, siis tähendatakse memorandumis järgmist.

Asjatundjate aruandest on küll näha, et enam ei ole usku poolikute abinõude ja „väikeste vahendite“ mõjuse, kuid midagi uut, mida ei oleks enamalt arutatud, ei ole suudetud tuua ette. Pea-rihk ei ole pandud inimeste päästmisele tööpuudusest ja selle tagajärjel paratamatust viletsusest vaid püüetele päästa praegune majandussüsteem lõpliku lagunemise eest. Kuigi aruandes häbelikult tunnistatakse, et ilma kollektiivabinõute tarvitusele võtmiseta ei leita pääseteed kriisist, ometigi püütakse kangestatud monopolkapitalistlikku majandussüsteemi elustada meetoditega, mis rajatud äraiganenud majanduslikele töökspidamisile. Majandusliku liberalismi surmahaigust tahetakse arstida liberaalsete meetoditega. Töölisklass on veendunud, et need katsed soovitavaid tagajärgi ei anna.

Väljapääs kriisist, uute kriiside ärahoidmine ja häda ning viletsuse äravõitmine on kindlustatud ainult siis, kui suured kandejõulised majandusmaad — see on eriti maksev Euroopa kohta — ühendatud ülemaailmlikku liitu majandatakse plaanikindlalt rahvusvaheliselt kor-

raldatud kõikide rahvaste tarvete rahuldamise nõuete kohaselt. Rahvusvaheline Ametiühinguteliit mõistab väga hästi, et see äratundmine ei ole veel muutunud üldiseks, samuti on selge, et praegust majandussüsteemi ei saa ühe hoobiga asendada teise. Kuid ikka läiemais ringkonnas on loomas läbi arusaamine, et senine majanduspoliitika, mis ainult ühe maa kasusid taotleb, kuna lõputulemuses kõikidele maadele ikka rohkem kahju sünnitatakse, on ebaõige. Vanade abinõudega lahendus on võimatu, ainult põhjalik muutus mõtlemises ja tegutsemises võimaldab väljapääsu praegusest seisukorrast. Sellepärast on kõikide ülesanne, kellel vastutus lasub, teha järeldus silmnähtavast majanduslikust arengust, et nende missioon seisab ülemineku soodustamises kapitalistlikust majandussüsteemist rahvusvaheliselt korraldatud maailma plaanimajanduse kollektiivsetele vormidele.

Ebaõige seletus paratamatust majanduslikust seadusepärasusest ja põhjuste ning tagajärgede segamine läbibastab punase niidina asjatundjate arvamus, millede saatustlik viga seisab selles, et nad alahindavad töölisostujõu tähtsust majanduses. Meil tarvitseb vaid Ameerika ja Saksamaa kohta tähendada, et seal laia- de rahvahulka ostujõud nelja aasta jooksul 220 miljardi marga võrra tagasi on läinud, ehk teiste sõnadega poole peale on kokku kuivanud, võrreldes 1929. aastaga. Kas ei näita see küllalt selgesti kui mõtetu ja ekslik on püüe palkade vähendamise ja tööliskonna sissetulekute piiramise teel kõrvaldada majanduskriisi.

Postiteenijate k.-ü. Keskjuhatuse tegevusest.

1) Juunikuu möödus suvilates ruumide jaotamise ja ruumide korraldamise tähe all. Tänavu oli ruumide soovijaid rohkem kui eelmistel aastatel. Täiendavalt veel kord teatakse teenijaile, et N.-Jõesuus ja Haapsalus juulikuuks enam vabu ruume ei ole. Augustikuus on veel vabu ruume mõlemis.

Elvasse üüriti tänavu kaks suvilat ja mõlemis on ruumid juba välja antud.

2) Irboska vaksali postkontori teenijaile priisõidu piletite saamiseks esitas keskjuhatus postivalitsusele märgukirja. Postivalitsus teatas, et raudteevalitsuse ekspluatatsiooniameti mittenõusoleku tõttu ei olevat võimalust seda palvet rahuldada.

3) Tööde täiendavalt normeerimise asjus postivalitsusele saadetud märgukirjale, sai keskjuhatus 16. VI. s. a. järgmise vastuse:

„Vastuseks Teie kirjale 12. VI. 33. a.

Vastuvaidlematult on tehtud kindlaks, et palgad valmistuskuludes mitte nii suurt osa ei kujunda, kui tõondajad seda püüavad tõendada. Sellest äratundmisest, et majanduse kokkuvarisemine — rahvusli- selt kui ka rahvusvaheliselt — on tingitud eestkäit ostujõu hävitamisest, järg- neb tööliskonna esimene nõudmine, et pal- kade tase hoitaks endisel kõrgusel ja et seal, kus ta tööpuuduse ja lihitöö tõttu on löödud alla, tõstetaks jälle endisele kõrgusele. Elustandarti tuleb tõsta kõi- gis mais, kus ta keskmiselt võetud võrd- lemissi madal on.

Ühenduses sellega tuleb kohe lühendada töö aega esialgu 40-tunnilise või 5 päe- valise töönädala sisseeadmisega. Samuti tuleb seada kokku avar programm rah- vusvahelike avalike tööde kohta. Rahvus- vaheline Ametiühinguteliit avaldab pro- testi sellel puhul, et konverentsi päeva- korda ei ole võetud tööaja vähendamise küsimust ja et avalike tööde kohta rah- vusvahelises ulatuses asjatundjate aru- andes on asutus üllatavalt ebaõigelele seisukohtadele.

Arusaadav, et Rahvusvaheline Ame- tiühinguteliit pooldab kõiki abinõusid, mis ohjeldavad erakapitalistlikku oma- voli ja on etappideks üleminekul mööda- pääsematul plaanimajandusele kõigil majandusladel. Sellepärast pooldab Liit tollirahu, enamsoodustuste klauseli revideerimisele võtmist, praktilisi lahen- dusviise vääringu alal jne.

Organiseeritud tööliskond ootab maa- ilma majanduskonverentsilt tulemusi, mis aja nõudeid rahuldavad ja teed tasanda- vad majanduspoliitikale, mis oleks raja- tud Rahvusvahelise Ametiühinguteliidu poolt esiletoodud põhimõtetele.

nr. 40 teatan, et transfertsummade üle- jäägi väimine E. Panga osuk., sealt kassa toetise toomine, tempelmaksu vahendite soetamine ning ameerika kirjadega seotud lisatööd on arvestatud praegu administ. jne. juure antava 10% hulgas normimata tööde liigi all. Järele- ning tagasisaade- tavate saadetistega seotud tööd on arves- tatud vastava saadetise liigi normis. Tele- foni automaatkassade tühjendamine on arvestatud telefonikõnede normi hulka. Töökorralduse juhtnõõrid ühes vastavate lisadega on saadetud asutistele korraldu- sega kalkuleerida ja kontrollida omas asu- tises norme. Kui asutised esitavad põh- jendatud nõudmisi ja andmeid praegu juureantava % hulgas arvestatavate töö- de eraldi normeerimiseks, siis tuleb muu- dugi vastavalt vähendamisele juureantava % määr.

Direktor: allkiri.
Sekretariaat.

Fašistlik õigusemõiste.

Preisimaa maakohtu-president Dr. Dietrich avaldas Saksamaal laialdaselt tuntud „Deutsche Juristenzeitung“is poliitiliste vastaste karistamatult hävi- tamise kohta artikli, mis oma tooruse ja häbematususe poolest kuulub kõige jõhkramate fašismi avalduste hulka. See mees, kelle kätte riik on usal- danud kohtumõistmise oma kodanike üle, ei ole häbenenud avaldamast järgmisi mõtteid, mis ka väljamaal on teatavaks saanud:

„Rahvuslik eesmärk õigustab tegu- sid, mis väliselt näivad karistamisvää- rised olevat. Siia võib arvata kehalikke

vigastusi, vabaduse riisumist, tapmisi. Mis on tarvitata välise vaenlase kohta tuleb tarvitada ka sisemise vaenlase vas- tu. Nii siis võib kohtunik, kellel mehi- sust on seadusi vabalt tõlgitseda, juba nüüd käia õigeid teid tähtsasi küsimusis — vana germaanlaste teid. Meie esiva- nemate juures sisemine vaenlane kuulu- tati linnupriiks, autuks, ilma õigusteta olevuseks, keda iga kodanik võis maha lüüa kui ta mitte ei viibinud pühitsetud territooriumil. Sisemise vaenlase hävita- mine kuni viimaseini kuulub saksa au ja- luleeadmise abinõude hulka. Seda võib teostada karistusi määrav saksa kohtu-

nik nuhtlusseaduse paragrahvide vaba tõlgitsemise teel. Eelseisval karistusõiguse kohandamisel muutunud olukorrade antakse ka siin kõnealolevale küsimusele seaduslik lahendus. See on tervitav, sest sellega kõrvaldatakse nii mitmetki kahtlused ja kartlikud meeled vabanevad kohustusest liiga kaugeleulatavalt arvestate südametunnistusega seaduste tõlgitsemisel."

Dr. Dietrich'il oli Itaalias vääriliseks eelkäijaks praegune kassatsioonikohtupresident senaator Silvio Longhi, kes 1923. aastal olles ülemkohtupresidentiks Aquilas (Abruzzenis) õigustas fašistlikus ajakirjanduses ja oma kohtumõistmises kõiki fašistlikke vägivallategusid kui lubatud abinõusid poliitilises võitluses nõndanimetatud „rahva vaenlaste“ vastu. Kuid kogu Itaalia kohtunikond põlastusega tõrjus selle arvamise tagasi. Kuid ka senaator Longhi ei julgenud nii kaugelt minna, et ta oleks kaitsnud fašistide vastaste kõrvaldamist tapmise teel. Tal ei olnud julgust nii avalikult tuua päevalgele oma intiimseid kuritegelisi ürg-

instinkte. Kuigi Itaalia ja Saksa fašism üldiselt üksteisest vähe erinevad, siiski seisab üks neist vähestest erinevustest selles, et mustasärgimehed nende poolt toimepandud tapmistele, kuritarvitustele ja varguste puhul hoidsid alal vähemalt silmakirjaliku häbitunde. Itaalias ei kindlustatud avalikult juba ette karistamatus fašistlikele tapjaile ja röövlitele niikui seda tehtakse Saksamaal, vaid neid püüti mõista õigeaks kohtutes ehk anti neile armu süüdlaseks mõistmise puhul. Nii siis ei loodud kohe alguses erilist õpetust poliitiliste süütegude õigustamise kohta nagu seda praegu tehakse kolmandas riigis, vaid selle pasundas Mussolini välja alles 1925 aastal ühel kurikuulsal parlamendi istangul, s. o. kaks aastat pärast võimu ülevõtmist.

5½ aasta eest Böömimaale põgenevad Itaalia maakohtunõunik Dr. Vittorio Mungiooli saatis 7. juunil teutoonlikule kohtunikule järgmise sisulise kirja:

„Ma lugesin teie artiklit, milles teie juriidiliselt ja kohtulikult õigustate

haakristlaste poolt toimepandavaid tapmisi ja vägivallategusid ja imestan väga, et üks kohtunik võib sarnaseid barbaarseid teooriaid ülesse seada, kiskudes meie rahvusvahelise hea nime mudasse.

Teil on õigus, et teie teooria täielikult sobib aegadele, kus loomanahkadega kaetud germaanlased võtsid ette röövretkeid teutoonia metsades, kuid ta ei sobi sugugi mahutamiseks ajakirja, mis nimetab ennast õigusteadlikuks. Teie, nii nagu kogu fašism, mis Saksamaal trullit kopeerib kõiges Mussolini süsteemi mitte aga „rahvuslikku germaanlikkust“, olete häbiks kogu kultuurmaailmale ja sümboliks kõige halvemale ja ebamoraalsemale barbaarsuse ajajärgule, vaimu ning õiguse orjastamisele.

Teie olete nähtavasti unustanud, et germaanlaste ürgmets ja tema barbaarsed kombad on keskeuroopas juba ammu asendatud kultuuriga, mille peale endine Saksamaa võis uhke olla. Häbenege kui kohtunik, kui inimene ja kui sakslane!“

„J. T. F.“

Raudteevalitsuse omapärane algatus.

Koostöö, mis lubatud ainult ametnikele.

15. juunil k. a. peeti Tallinna Raudteelaste Kodu koosolek, kus arutati Eesti-Soome-Läti ja Leedu raudteelaste koostöö küsimust. Koosolekust võtsid osa ainult ametnikud, sest et ainult neile olid saadetud kutsed. Asja algatajaks oli raudteevalitsus ja seetõttu olid ilmunud koosolekule direktor, ametite juhatajad, jaoskondade juhatajad jne.

Päevakorras seisvas küsimuse kohta andis selgitusi Ehitusameti juhataja. Ta tähendas, et on kavatsus luua eriline ühing, mille eesmärgiks oleks koostöö arendamine eelpooltähendatud maade raudteelastega. Ühingu liikmeks astumine oleks võimaldatud ainult ametnikele. Loetletud maade ühingud moodustaksid omavahelise liidu, kes umbes iga 3 aasta tagant korraldaks ühise kongressi. Seal võiks tulla arutamisele ainult tehnilised ja administratiivküsimused raudteeteenistuse aladelt, milgi tingimusel aga mitte teenijate olukorda puutuvad küsimused. Sarnase liidu loomise mõtte on algatanud Soome raudteevalitsus ja niisugune liit olevat juba ellu kutsutud Skandinaavia riikide raudteevalitsuste vahel.

Selgitusele järgnenud läbirääkimiste puhul avaldati arvamist, et kui jutt on koostööst, mis peab viima naabermaade raudteelaste lähemale üksteisele, siis peaks seda koostööd võimaldatama kõigile raudteelastele, mitte aga ainult ametnikele, sest mida laiemaid hulki haarab koostöö, seda suuremaid tulemusi võib sellelt loota ja seda rohkem on väljavaateid raudteelaste töölikule rahvusvahelisele lähene-misele.

Sellele vastas selgituste andja, et ka Skandinaavia maade vahelise liidu liikmeks olemine olevat võimaldatud ainult ametnikele ja et ka meil tulevat jääda selle põhimõtte juure, sest et ametnikud valdavat võõraid keeli. Muuseas olgu tähendatud, et ametlikuks keeleks omavahelises läbikäimises võetakse saksa keel. Ühe koosoleja poolt tehtud ettepanek — võtta ametlikuks keeleks ka vene keel, ei leidnud pooldamist. Samuti ei leidnud pooldamist ettepanek tõmmata liitu ka Poola. Vene keel ei olevat sellepärast vastuvõetav, et mõni tulevasist liitlasest seda keelt ei sallivat, samuti ei

olevat mõnele liitlasele meeltemööda Poola kaasatõmmamine.

Küsimuse, kas peetakse sarnase ühingu loomine tarvilikuks, otsustas koosolek jaatavalt. Ühingu ellukutsumisega ole-

Artur Peterson

35 aastat postiametkonna teenistuses.

Tartu postkontori vanem ametnik Artur Peterson pühitses 17. mail oma 35. aasta ametijubelit. Sel puhul austasid juubilar kaasteenijad kingituste ja õnnesoovidega. Mõni päev hiljem kogunesid kaasteenijad juubilar kodu ühisele koosviibimisele, kus rõõmsas ja sõbralikus meeleolus veedeti mõni tund, möödunud koostöö-aastaid meelde tuletades ja südamlikke tervitussõnu oma vanemale ja lugupeetud kaasteenijale öeldes. Ma tahaks paari reaga ja mõne iseloomustava joonega ära märkida, kes on Artur Peterson. Seda pole küll tarvis selgitada kaasaegsetele, kes temaga lähemalt kokku puutunud terve rea aastate jooksul, kuid kaugemal olijatele ja nooremale generatsioonile, kes teda ehk ei mõista. Viimastele on lugupeetud juubilar mitmeti mõistmata ja sageli isegi vildakult tõlgitsetav indiviid. Artur Peterson ei armasta reklaami, suuri käelõngutusi, ei otsi omale kiitust ja au-

vate toimingute läbiviimiseks moodustati toimkond, kuhu valiti h-rad Steinmann, O. Raudsepp, Uuemõis, Jemm, Lübek, Nigols ja Oja.

Liikmemaksu määramise aluste kohta läksid arvamised lahu. Üheltpoolt soovitati liikmemaks määrata proportsionaalselt palgale, teiselt poolt — määrata kõigile ühesuurune liikmemaks. Mõlemad põhimõtted võtab toimkond kaalumisele.

avaldisi, teenistuses ei ole ettetikkuv ja ei kunagi kaasteenijatele komistuskiviks teenistustsises kärgus. Ta näib puhuti isegi järsk ning süinge, mis tingib temast valesi arusaamise. Kuid selle süinge ja tõise maski all peitub kaastundlik ja õigust ihaldav süda, otsekoheus ja tõsine tahe põlata ebaausust ning kahepaiksus. Need jooned juubilar iseloomus on pueltanud kaasteenijaid ta külge, on loonud aastate jooksul pideva ja selge seltsimeheliku vahekorra, mis loodetavasti kunagi ei tumene.

Juubilar teenistuskäik väärrib erilist tähelepanu selle poolest, et tema 35-aastane ametikestvus on möödunud vahetpidamata ühes ja samas asutuses ja nimelt Tartu postkontoris. Oleks veel mõndagi mainida, kuid tundes juubilar delikaatsust, tuleb selle piskuga pirduda.

Süiski — palju aastaid kutsetöö jätkamiseks rahva teenistuses! H. I.

Kuidas kuski valitsetakse.

Ehki rahvas juba kaks korda tagasi on lükanud temale vastuvõtmiseks esitatud põhiseaduse muutmise ettepanekud, tuleb meil peagi jälle uuesti võtta seisukoht uue põhiseaduse muutmise ettepaneku — n. n. vabadussõjalaste ettepaneku kohta. Valitseva arvamise järgi näib aga viimaneги läbikukkumisele määratud olevat ja selle järgi võib vist oodata peagi uusi ettepanekuid. Nii ei kao põhiseaduse-küsimused arvatavasti nii pea päevakorrast ja kodanikel, nende seas ka riigiteenijail tuleb veel korduvalt seista küsimuse ees: kas häälendada teatud muudatuste poolt või vastu, kas on need tarvilikud ja otstarbekohased, või mitte. Nen-

dele küsimustele vastuse andmine kujuneb hoopis kergemaks, kui me tunneme teiste riikide põhiseadusi, nende kogemusi ühe või teise riikliku institutsiooniga. Teisest küljest on välisriikide riigikordade tundmine, kas või üldjoonteski, paratamatuks eelduseks, et aru saada meie välispoliitikast, kui ka arusaamisega ajalehe lugemiseks välispoliitilises, osalt, nagu nägime, ka sisepoliitilises osas. Kahjuks pole välisriikide põhiseadusliku korra tundmine riigiteenijaskonnas samuti kui meie kodanike üldmassiski kuigi levinud. Sellepärast tahame „Side“ lähemais numbres tuua lühikese ülevaate välisriikide tähtsamaist põhiseadusist.

Vastutav ja tegev toimetaja Aleksander Lepp. Väljaandja Eesti Raudteelaste Keskküing.

Kirjastuse o-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31.